

Ing. Mgr. Marie Zimmermannová: Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994

Posudek licenciátní práce, předložená v doktorském studiu na KTF UK v Praze

Jde o svého druhu průkopnickou práci, protože vývojem katechetiky v takto pojatém celku se u nás zatím nikdo nezabýval. Současně jde o práci, která má podstatná objektivní omezení. Ta jsou dána tím, že pro zpracování vývoje katechetiky v létech 1950-1990 existují jen velmi omezené písemné zdroje. Mnohé z toho, co bylo konáno, připravováno a promyšleno, nebylo z bezpečnostních důvodů psáno a archivováno a je to dnes prostě nedostupné. O tom bude ještě pojednáno níže. Podobné omezení je dáno věkem autorky. Některé věci prostě pamětníci znají, ale mladší osoby je znát nemohou. Příklad: Jako autor knížky *Naše víra je v práci* správně uváděn dle tiráže Josef Beneš a práce mu je připsána jako autorovi takřkajíc ke cti. Jenže on autorem nebyl, jeho jméno v tiráži ale umožnilo vydání titulu vzhledem k jeho „politické vhodnosti“. To ovšem ví jen tehdejší pamětník a to ještě ne každý....

Práce je dobře strukturovaná, struktura přehledná. Po obecném úvodu a stanovení předběžných pracovních hypotéz rozděluje autorka katechetiku v českých zemích do tří období: 1920-1950, 1950-1990 a 1990-1994. Každá časová perioda je zpracovávána podle stejného schématu, což přispívá k přehlednosti práce. Na konci každé pasáže určitého časového období je vyhodnocení platnosti pracovních hypotéz.

Práce se opírá o dostatečné množství kvalitní základní literatury a dále se opírá o velké množství autorkou analyzovaného písemného materiálu nejrůznější provenience, který s tématem práce souvisí. Badatelskou píli autorky je třeba ocenit, i když každý, kdo se zabývá historií života církev v naší zemi v období totality by nejspíš věděl ještě o dalších zajímavých materiálech, ke kterým se autorka nedostala. Je to způsobeno také tím, že historie života církve v naší zemi v období dvou (!) totalit nebyla doposud (přes cenné práce např. Václava Vaško, Vojtěcha Novotného, Josefa Cuhry a jiných) souhrnně a kriticky zpracována.

Velkou otázkou bylo a je jak hodnotit úroveň katechetiky a katechetického písemnictví ve sledovaných třech periodách. Jak totiž volit kriteria, když domácí katechetická odborná literatura byla buď skrovná nebo žádná (podle toho, o kterou dobu šlo) a srovnání se zahraniční katechetickou literaturou (německou, rakouskou, francouzskou) je neúnosné vzhledem ke zcela jiným společenským podmínkám, které v naší zemi panovaly a to prakticky po celou sledovanou dobu. Způsob, který autorka zvolila, totiž v podstatě srovnávání charakteristik důrazů a zásadních obsahů písemností významných autorů v jednotlivých obdobích, není jistě jediný možný, ale v daných možnostech ho považuji za vhodný.

Kritické připomínky:

Jakkoliv je třeba ocenit badatelskou píli a vytrvalost autorky, nelze se ubránit dojmu, že někdy „méně by bylo více“. Mnohé nalezené je jistě zajímavé, ale to ještě neznamená, že to musí být v práci uvedeno, že to záměru práce přímo slouží. Autorka si pomáhá tím, že mnohé dává do poznámek pod čarou, tím se ale zmenší rozsah jen opticky, „rozptyl témat“ jako obtíž pro čtenáře zůstává. Lze říci, že to, co má v práci skutečně být, patří především do hlavního textu (tedy ne do poznámky pod čarou) a co do hlavního textu nepatří, to tam mnohdy být prostě nemusí (dva příklady za mnohé: poznámky 387 a 392). V textu nepůsobí dobře nejednotné uvádění jmen: někdy celé jméno a příjmení, jindy jen iniciála křestního jména a příjmení (např. str. 97-98). Také není vhodné občasné vkládání stručných (a někdy

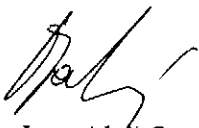
nezdůvodněných) hodnotících soudů do pasáží v podstatě popisných (např. str. 97 nahoře). Značně to potom vadí u tak komplikované osoby, jakou byl Felix Maria Davídek, který je v textu představen v podstatě jako nesporná teologická osobnost, kterou - při vší účtě - opravdu není.

Užitečnost a hranice použitelnosti celé práce:

Zpřehlednění autorů, pracujících v oblasti katechetiky, shromáždění bibliografických údajů a uvedení charakteristik řady písemností je pro další odbornou práci nesporně užitečný vklad. Pro autora posudku je ale - vzhledem k jeho osobní historii - nejzajímavější doba 1950-1990, tedy údobí, které je na písemné materiály nejchudší ale v mnohém byla na nově nabývané zkušenosti nejbohatší. Je to doba, kdy „regulérní“, tedy ve škole oficiálně konaná katecheze představovala jen pověstnou špičku ledovce. Co bylo ale pod povrchem? Mnoho dnešních aktivních katolíků středního a vyššího středního věku bylo katechizováno doma řeholní sestrou, „katechetickým amatérem“, knězem bez státního souhlasu. Temátka na salesiánských chaloupkách, témata fokolarínů, kurzy obnovy v Duchu svatém charismatické obnovy atd., to byly také více či méně soustavné katecheze, vycházející z určitého zásadního názoru (někdy bychom to nazvali: „teorie zdola“). Jak asi katechizovaly své řady konvertitů známé osobnosti takřkajíc od P. Reinsberga po P. Kodeta, kteří připravovali v totalitě ke křtu nemálo dospívajících a dospělých? Jak katechizovaly mentálně postižené osoby řeholní sestry, „odsouzené“ k práci jen v těchto ústavech (např. Velehrad, Mnichov u Mariánských Lázní, atd.). Jaké byly zkušenosti s katechezí dospělých těch kněží, kteří jako vězni katechizovali ve věznicích dospělé a potom jako dělníci osoby v továrnách? To je jen náznak otázek, jejichž zodpovězení v této práci v žádném případě nepostrádám, ale které připomínám proto, poněvadž buď vybízejí k dalšímu zkoumání, nebo nám připomínají hranice našeho dosažitelného poznání, za nimiž jsou ještě oblasti dnes už nedokumentovatelné, leč v dějinách církve v naší zemi reálně přítomné.

Závěr:

Předloženou práci považuji za velmi dobrou licenciátní práci a doporučuji ji k vlídnému přijetí k obhajobě.

Doc. Mgr. Ing. Aleš Opatrný, Th.D.
KTF UK v Praze

V Praze 22.9.2010